

**Noter til Børge Dahls foredrag:
Processuelle spørgsmål i faglige voldgiftssager
Arbejdsrettens dag 2026, onsdag den 6. maj 2026**

NOTE 1 – Påstande

Ændring af betalingspåstand til anerkendelsespåstand ved betaling i fortolkningstvist?

FV2020-506 Kendelse 26. august 2020 (Jon Stokholm), 3F mod Dansk Byggeri
Unighed om honorering af to arbejdsmiljørepræsentanter for køretid ved deltagelse i kursus for arbejdsmiljørepræsentanter. Betalingspåstand. Ved hovedforhandlingens indledning tog indklagede bekræftende til genmæle. Opmanden: *”Der er herefter ikke anledning til at tage stilling til de anbringender, som parterne har fremført under sagen.”*

FV2021-1094 Kendelse 4. maj 2022 (Børge Dahl) 3F Privat Service Hotel og Restauration mod Dansk Erhverv Arbejdsgiver
Unighed om bestemt arbejde skulle aflønnes med præstationsløn eller normalløn. Sag ved Arbejdsretten om efterbetaling blev henvist til faglig voldgift af et spørgsmål om overenskomstens fortolkning. Sagen for den faglige voldgiftsret blev anlagt med påstand om betaling. Efter sagens forberedelse tog indklagede bekræftende til genmæle over for betalingspåstanden, men med forbehold for så vidt angår fortolkningsspørgsmålet. Opmanden fandt, at klager var berettiget til at ændre betalingspåstanden til en anerkendelsespåstand og udtalte bl.a.:

*”Det, som er **hovedspørgsmålet** under sagen, vil ... **henstå uafgjort**, hvis indklagede på den måde ensidigt kan afbryde den proces, der er i gang til afklaring deraf.*

*Klagers ændring af påstanden til en anerkendelsespåstand **ændrer ikke reelt sagens karakter og nødvendiggør ikke yderligere forberedelse**. Klager har klart en retlig interesse i en stillingtagen til fortolkningstvisten.*

*Det ville i øvrigt **stride mod formålet med det fagretlige processystem** og dettes opbygning, hvis en faglig voldgift som den foreliggende skulle kunne bringes ensidigt til afslutning af indklagede ved at tage bekræftende til genmæle over for en betalingspåstand som den i sagen nedlagte, når indklagede samtidig forbeholder sig sit standpunkt vedrørende fortolkningen af overenskomsten, således at betaling sker uden præjudice.”*

Ved kendelse af 4. juli 2022 fik klager medhold i fortolkningstvisten. Ved Arbejdsrettens dom af 2. juni 2023 i sag 2022-1063 blev det fastslået, at der ikke forelå vægring mod deltagelse i faglig voldgift i strid med arbejdsretlovens § 32.

NOTE 2 - frist for begæring om faglig voldgift efter mæglingsmøde

Knud Illum:

Anmeldelse af Allan Rise og Jens Degerbøl: Grundregler i dansk Arbejdsret U.1962B.49:

”Hvis en Mægling er afholdt, uden at Enighed er opnaaet, synes den Part, over for hvem et Krav er fremsat, at have Grund til at vente, at eventuel Begæring om Voldgiftsbehandling fremkommer inden en rimelig Frist ...”

NOTE 3 – frist for begæring om faglig voldgift efter mæglingsmøde

FV 2024-686 Kendelse af 2. december 2025

(Oliver Talevski, Kristian Korfits Nielsen og Børge Dahl)

3F Privat Service, Hotel og Restauration mod DI Overenskomst II

Fristen for at orientere den modstående organisation om, at sagen ønskes videreført ved faglig voldgift, må antages at have til **formål** at sikre, at denne organisation er klar over, at sagen ikke er slut. Er fristen udløbet, uden at den modstående organisation har modtaget en sådan orientering, etableres der en beskyttelsesværdig **forventning** hos denne organisation om, at der ikke vil ske mere i sagen, ...

I lyset heraf må fristen på 14 dage i § 21, stk. 2, 2. afsnit, anses for at have karakter af en søgsmålsfrist, og overholdelse af fristen vil således **som altovervejende hovedregel** være en forudsætning for, at en sag, der ikke har kunnet opnå enighed om mellem parterne, kan undergives voldgiftsbehandling. Med andre ord: retten til at begære faglig voldgift afskæres i almindelighed ved fristens udløb.

En sådan konsekvens af, at fristen på 14 dage er overskredet, har **støtte i arbejdsretlig praksis**, hvorefter overskridelse af en frist for at begære faglig voldgift i almindelighed vil bevirke, at sagen ikke kan undergives voldgiftsbehandling, jf. faglig voldgiftskendelse af

24. januar 2010 (FV 2009.0150), faglig voldgiftskendelse af 11. december 2018 (FV 2018.0133) og faglig voldgiftskendelse af 1. april 2022 (FV 2021.826). Det er dog en **forudsætning, at den modstående organisation har protesteret inden rimelig tid**, jf. herved faglig voldgiftskendelse af 24. januar 2010 (FV 2009.0150).

Undtagelse fra det nævnte udgangspunkt gøres efter praksis, hvis parterne er enige herom, eller der foreligger ganske særlige omstændigheder, jf. faglig voldgiftskendelse af 28. januar 2011 (FV 2010.227). Det er ikke muligt udtømmende at angive, hvornår der foreligger ganske særlige omstændigheder, men sådanne omstændigheder vil efter praksis bl.a. kunne foreligge, hvis klager med føje har været i tvivl om sagens rette karakter som angående overenskomstbrud eller overenskomstfortolkning, jf. Arbejdsrettens dom af 18. marts 1966 i sag nr. 5965 og faglig voldgiftskendelse 21. maj 1985 (sag mellem Teknisk Landsforbund og Jernets Arbejdsgiverforening), eller sagen angår et fortolkningsspørgsmål, som klager uanset fristoverskridelse har krav på at få afgjort ved en faglig voldgift, jf. faglig voldgiftskendelse af 6. januar 2005 (sag mellem HTS Arbejdsgiverforeningen og Specialarbejderforbundet i Danmark) og faglig voldgiftskendelse af 20. februar 2019 (FV 2017.0106).

Der er **ikke holdepunkter i andre bestemmelser i kantineoverenskomsten** for, at § 21, stk. 2, 2. afsnit, uanset det foran anførte skal forstås sådan, at en part på trods af overskridelse af 14-dagesfristen kan videreføre en sag ved faglig voldgift og således alene ifalder eventuelt bodsansvar ved manglende overholdelse af fristen for at begære voldgiftsbehandling. At der i § 21, stk. 2, afsnit 15 og 17, er fastsat bestemmelser om retsvirkningen af manglende overholdelse af fristerne for indgivelse af klageskrift og svarskrift, kan ikke føre til en anden forståelse, idet denne regulering tjener andre hensyn end det hensyn, der ligger bag bestemmelsen i § 21, stk. 2, 2. afsnit, om fristen for selve det at initiere en faglig voldgift, hvis der efter forhandling ikke kan opnås enighed i den pågældende sag. Heller ikke den omstændighed, at der i reglerne for behandling af faglig strid (**normen**), som der henvises til i kantineoverenskomstens § 21, stk. 1, ikke er fastsat bestemmelser om frist for at begære faglig voldgift, kan føre til en anden forståelse. Når spørgsmålet om frist for iværksættelse af voldgiftsbehandling ikke er reguleret i normen, må det afgørende være den regulering af spørgsmålet, som parterne har aftalt i

kantineoverenskomstens § 21, stk. 2, 2. afsnit, jf. herved også § 21, stk. 1, 2. pkt.

Sammenfattende finder vi på den anførte baggrund, at bestemmelsen i kantineoverenskomstens § 21, stk. 2, 2. afsnit, må forstås sådan, at retsvirkningen af ikke at overholde 14-dagesfristen for at begære afholdelse af faglig voldgift er, at vedkommende part afskæres fra at få den pågældende tvist voldgiftsbehandlet. Dette gælder dog ikke, hvis parterne er enige om, at sagen uanset overskridelsen af fristen skal behandles ved faglig voldgift, jf. også kantineoverenskomstens § 21, stk. 3, og det gælder heller ikke, hvis der foreligger **ganske særlige omstændigheder**, som taler for at bortse fra fristoverskridelsen.

NOTE 4 – Berømmelse og skriftveksling ctr. Skriftveksling og berømmelse

Normen:

Når opmanden er udpeget ..., fastsættes tidspunktet for afholdelse af den faglige voldgift ...

Er der ikke aftalt frister for fremsendelse af processkrifter, fastsættes disse efter begæring af opmanden.

NOTE 5 – Frister for processkrifter

Industriens Overenskomst / Bygge- og Anlægsoverenskomsten

Klageskrift 30 arbejdsdage før retsmødet / 20 arbejdsdage /

Svarskrift 20 arbejdsdage før retsmødet / 10 arbejdsdage /

Replik 15 arbejdsdage før retsmødet / 6 arbejdsdage /

Duplik 12 arbejdsdage før retsmødet / 2 arbejdsdage /

45 (min 22 fra berømmelsestidspunkt til aflevering)/ 22 /10/ 5

FRISTER RELATERET TIL INDBRINGELSE FOR FV/Klageskrift

KL – Forhandlingsfællesskabet

Begæring om voldgiftsbehandling fremsendes senest 10 uger efter afholdelse af mæglingsmøde ved fremsendelse af klageskrift

Herefter 10 uger til svarskrift

Yderligere skriftveksling i henhold til aftale mellem parterne – ved uenighed opmandens bestemmelse

Afskedigelsesnævnet

Skriftlig klage senest 7 hverdage efter forgæves organisationsmøde

Svarskrift senest 7 hverdage efter modtagelse af klageskrift

Eventuel replik senest 14 dage før retsmødet

Eventuel duplik senest 7 hverdage før retsmødet

NOTE 6– forsinkelse med klageskrift

FV 2025-1317 Kendelse af 9. februar 2026 (Børge Dahl)

3F mod DIO III Bygge- og Anlægsoverenskomsten

”Overenskomstparterne har **udtrykkeligt aftalt**, at konsekvensen af overskridelse af fristen for indlevering af klageskrift er, at sagen er tabt for og ikke kan videreføres af klageren – med tilføjelsen: medmindre andet aftales. Det er ubestridt, at der ikke er aftalt andet.

Der foreligger **ikke** oplysninger om **ganske særlige omstændigheder**, der kan begrunde, at der ses bort fra overskridelsen af fristen. Indklagede har endvidere efter det oplyste påberåbt sig overskridelsen af fristen i umiddelbar forbindelse med klageskriftets indlevering.

På denne baggrund ...”

FV 2023-496 Kendelse 30. maj 2023 (Børge Dahl)

BJMF mod DIO III

Hvis fristen er ”20 arbejdsdage før voldgiften” – dagen for voldgiften kan ikke indgå som en af de 20.

NOTE 7 – overskridelse af frist for svarskrift

FV 2015.0106 Kendelse af 1. december 2015 (Thomas Rørdam)

3F mod DMA

”... manglende rettidig afgivelse af svarskrift kun ... tillægges udeblivelsesvirkning, hvis der er hjemmel dertil.

... ikke grundlag for anvendelse af bestemmelsen i retsplejelovens § 352 om udeblivelsesvirkning, jf.

arbejdsretslovens § 29, hvorefter retsplejelovens regler om hovedforhandling af borgerlige sager i 1. instans med de fornødne tilpasninger gælder for behandling af faglige voldgiftssager. Retsplejelovens regler om hovedforhandling af borgerlige sager i 1. instans findes i lovens kapitel 34 (§§ 362-366), og § 352 findes i kapitel 33 om sagsforberedelse i 1. instans. Der findes ikke i arbejdsretslovens kapitel 2 om faglige voldgiftsretter regler om sagsforberedelse og heller ikke henvisning til reglerne i retsplejelovens kapitel 33. Der findes endvidere ikke regler om sagsforberedelse i Normen, hvortil der henvises i arbejdsretslovens § 33, stk. 2, ...”

Industriens Overenskomst

Er svarskriftet ikke modtaget rettidigt, afgøres sagen **på grundlag af de oplysninger, der fremgår af klageskriftet og referaterne fra den fagretlige behandling.**

Dog kan sagen genoptages, såfremt indklagede senest kl. 16.00, 3 arbejdsdage efter fristens udløb, til den modstående organisation fremsender svarskrift og tillige tilkendegiver at være villig til at betale den i overenskomsten fastsatte bod. Bodsbeløbet er kr. 100.000.

NOTE 8 – bevisførelse

Vidneforklaringer

FV 2024-145

Kendelse 7. maj 2024

(Børge Dahl)

3F mod DIO III

Naboer til mark, hvorpå der opførtes solcelleanlæg, afgivet forklaring.

FV 2020-417 Kendelse af 13. september 2021 (Børge Dahl)

DSR mod KL

Protest mod at lade forklaring afgivet af faglig konsulent indgå i sagen.

Der blev afgivet **forklaring** af faglig konsulent Jørgen Overgaard, Dansk Sygeplejeråd. Indklagede protesterede mod at lade forklaringen indgå i sagen under anbringende af, at den **angik et faktisk forhold, som ikke tidligere havde været omtvistet i sagen, som der ikke var bebudet en forklaring om, og som indklagede ikke havde haft anledning til at forberede bevisførelse om.** De partsudpegede medlemmer af den faglige voldgiftsret var under voteringen enige om, at der skal ses bort fra forklaringen, og at sagen skal afgøres på det herefter foreliggende grundlag, idet **ingen af parterne ønskede sagens forberedelse genoptaget med henblik på bevisførelse om forholdet.**

FV 2024-437 Kendelse af 7. november 2024 (Børge Dahl)

3F mod DE Arbejdsgiver

Skriftlig vidneerklæring tilladt fremlagt

Der er fremlagt en skriftlig vidneerklæring udarbejdet af D ... D har ikke afgivet forklaring under den mundtlige forhandling, da 3F forud for den mundtlige forhandling har meddelt DE, at der ikke var spørgsmål til D.

FV 2017.0088 Afgørelse 8. november 2017 (Børge Dahl)

DM mod Moderniseringsstyrelsen

Sag om afskedigelse af professor ved Københavns Universitet

Afslag på anmodning om indhentelse af skriftlige vidneforklaringer

Efter retsplejelovens § 297, stk. 1, kan retten tillade, at der indhentes en skriftlig erklæring fra en person, der ville kunne afhøres som vidne under en sag., ”hvis det findes ubetænkeligt”. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen, at der ved stillingtagen til, om det vil være ubetænkeligt at indhente en skriftlig vidneforklaring, skal tages hensyn til vidneforklaringens betydning for sagen og karakteren af de spørgsmål, vidneforklaringen skal angå.

Parterne er enige om, at de to vidners forklaringer kan få væsentlig betydning for sagen.

Opmanden må på den baggrund – i overensstemmelse med forarbejderne til bestemmelsen og foreliggende retspraksis om bestemmelsens anvendelse – finde det betænkeligt at imødekomme begæringen.

Edition

FV 2018.0125 Kendelse af 11. februar 2020 (Børge Dahl)

3F/BJMF mod Dansk Byggeri

Afslag på begæring om edition

Da der endnu ikke er indgivet klageskrift, foreligger der ikke en sag, som giver grundlag for udstedelse af et editionspålæg **i medfør af retsplejelovens § 298.**

FV 2024-971

Kendelse af 24. februar 2025 (Børge Dahl)

3F mod DIO III

Uafklaret om tredjemandsedition kunne have bidraget til sagens oplysning – processuel skadevirkning

Virksomheden har trods opfordring dertil og pålæg derom ikke fremlagt portdata, selv om portdata i almindelighed må antages at være velegnet som dokumentation for tidspunkterne for ind- og udpassage til arbejdspladsen og et pålideligt grundlag for fastlæggelse af den enkelte medarbejders arbejdstid den pågældende dag under hensyn til oplysninger om gang- og omklædningstid, ventetid ved fællestransport og eventuelle andre aktiviteter, som ikke er omfattet af den lønudløsende arbejdstid. Der er tale om et stort offentligt anlægsprojekt med et stort antal udenlandske medarbejdere. Adgangskontrollen og dermed rådigheden over portdata er imidlertid overladt til hovedentreprenøren, SBJV, som 3F forgæves har anmodet om udlevering af portdata. 3F har oplyst, at SBJV med henvisning til GDPR er gået over til at slette portdata efter 4 uger. 3F har fremlagt et notat af 22. oktober 2024 om udlevering af portdata til faglige organisationer udarbejdet af professor, dr.jur. Jens Kristiansen (sagens bilag O), hvorefter **databeskyttelsesretlige regler ikke er til hinder for udlevering af portdata til en faglig organisation** til brug for håndhævelse af overenskomstfastsatte lønregler i en konkret sag; der er i notatet bl.a. henvist til EU-domstolens dom af 2. marts 2023 i sag C-268-21 og den svenske Högsta Domstolens beslut af 29. december 2023 i sag Ö 1750-20. Disse forhold er ikke nærmere belyst under sagen. Det henstår uafklaret, hvad der faktisk kunne have været mulighed for at få belyst gennem fremlæggelse af portdata. Det forhold, at det er uafklaret, i hvilket omfang det havde været muligt at belyse lønsedlernes angivelse af antal arbejdstimer med portda, må komme Virksomheden til skade.

Anvendelse af tolk

FV 2024-898 Kendelse af 9. december 2024 (Børge Dahl)

Malerforbundet mod DIO III

Ejer af og ansatte i ... har **med klagers indforståelse og voldgiftsrettens godkendelse afgivet forklaring på engelsk.**

FV 2018.0119 Afgørelse af 30. januar 2019 (Børge Dahl)

3F/BJMF mod Dansk Byggeri

Protest mod fagforenings anvendelse af ansat tolk

Tolk ansat hos BAT-Kartellet.

I mangel af enighed mellem parterne må spørgsmålet i en sag som den foreliggende **afgøres i overensstemmelse med principperne i retsplejeloven.** Det følger heraf, at der så vidt muligt skal anvendes en uddannet translatør eller lignende, og at den **pågældende som følge af krav om upartiskhed og uvildighed ikke kan være ansat hos en af sagens parter.**

BAT-Kartellet er en faglig samarbejdsorganisation for syv LO-forbund (nu FH-forbund), som på aftalte faglige områder, herunder social dumping, koordinerer forbundenes interesser, herunder i Udvalget for udenlandsk arbejdskraft og udenlandske virksomheder. Udvalget har otte medlemmer, heraf fire fra 3F. BAT har samme adresse som 3F.

Efter forholdet mellem 3F og BAT-Kartellet kan der ikke mod Dansk Byggeris protest anvendes en tolk, som er ansat i BAT-Kartellet.

NOTE 9 – fristforlængelse/omberammelse/inddragelse af nyt materiale

Spørgsmål om fremlæggelse af nyt materiale

FV 2023-1254 Kendelse af 8. april 2024 (Børge Dahl)

3F mod DIO III

Inddragelse af nyt materiale afvist

Sagen er indbragt for faglig voldgift efter forudgående fagretlig behandling ved klageskrift af 11. januar 2024 med henblik på indledning af hovedforhandling den 8. februar 2024. I klageskriftet er sagen udtrykkeligt begrænset til at omfatte Virksomhedens beskæftigelse på broprojektet til og med den 31. december 2023. Klager har først i replik af 31. januar 2024 udvidet påstanden ved inddragelse af Virksomhedens hævdede besparelse i januar 2024. Da besparelse i januar 2024 **ikke** har været **omfattet af den forudgående fagretlige behandling** og inddragelse en uge før hovedforhandling heller **ikke giver indklagede rimelig mulighed for forberedelse**, bestemte opmanden, at denne udvidelse af sagen afvises fra behandling som led i den foreliggende sag.

FV 2025-1390 og FV 2025-1391 Kendelse af 30. marts 2026 (Børge Dahl)

3F mod DIO III

Tilladelse til fremlæggelse af yderligere lønsedler under hovedforhandling

I FV2025-1390 Storstrømsbroen kom det under den mundtlige forhandling frem, at indklagede med duplikken af 9. marts 2026 havde fremsendt nogle ugesedler ("time sheets", timesedler) for marts 2024 vedrørende kontrolpersonerne uden tilhørende lønsedler. Klager havde i processkrift A af 13. marts 2026 inddraget timerne i opgørelsen af, hvad der skulle have været betalt, men i mangel af lønsedler ikke foretaget fradrag for udbetalt løn.

Indklagede anmodede om tilladelse til at fremlægge de tilhørende lønsedler, da det var indlysende, at der var betalt løn for timerne i den måned, sådan som tilfældet var for alle øvrige måneder med timesedler.

Klager protesterede herimod, idet indklagede havde været opfordret hele vejen gennem det fagretlige forløb og forberedelsen af sagen for den faglige voldgiftsret til at fremlægge alle timesedler og lønsedler.

Spørgsmålet blev optaget til afgørelse. Der kunne ikke opnås enighed blandt de partsudpegede medlemmer af den faglige voldgiftsret. Det var herefter op til opmanden at afgøre spørgsmålet.

Opmanden besluttede at tage anmodningen om fremlæggelse til følge med følgende bemærkninger:

Sagens bilagsmateriale er meget omfattende – alene de af klager fremlagte bilag i Storstrømsbro-sagen fylder fire ringbind. Ved klagers inddragelse af timesedlerne i opgørelsen havde klager ud fra det i sagen foreliggende materiale ingen grund til at tro, at der ikke var betalt løn for disse timer. Inddragelsen er sket ved fremlæggelse af nye regnebilag for de enkelte medarbejdere og er ikke ledsaget af nogen redegørelse for den foretagne ændring i processkriftet. Fremlæggelse af lønsedlerne vil ikke nødvendiggøre en udsættelse af sagen, men vil kunne håndteres ved en indregning i de foreliggende opgørelser. Det vil **under disse særlige omstændigheder være urimeligt at nægte lønsedlerne fremlagt, jf. herved princippet i retsplejelovens § 364.**

Parterne fremlagde herefter i fællesskab nogle lønsedler og ugesedler for marts 2024.

FV 2024-145 Kendelse af 7. maj 2024 (Børge Dahl)

3F mod DIO III

Tilladelse til fremlæggelse af nyt bilag under hovedforhandling

Under gennemgangen ønskede klager at fremlægge et nyt bilag K. Det med klageskriftet fremsendte bilag K indeholder kvitteringer for de indbetalinger af pensionsbidrag til PensionDanmark, som virksomheden har foretaget for så vidt angår medarbejdere, hvorom virksomheden har udleveret oplysninger. 3F har imidlertid fra PensionDanmark fået udleveret en samlet oversigt over alle de pensionsindbetalinger, som virksomheden har foretaget for månederne januar-september 2023. **Indklagede havde ikke indsigelser** mod, at der skete fremlæggelse heraf. Bilaget tillodes herefter fremlagt som nyt bilag K.

Spørgsmål om udsættelse af berammet hovedforhandling

FV 2024-145 Kendelse af 7. maj 2024 (Børge Dahl)

3F mod DIO III

Hovedforhandling ikke udsat

Afgørelse af 25. april 2024 om udsættelse af hovedforhandling den 26. april 2026:

”Indklagede støtter begæringen om udsættelse af hovedforhandlingen på, at der er opstået særlige omstændigheder derved, at den indklagede virksomhed, som ikke har bidraget til oplysning af sagen under dens hidtidige forberedelse for den faglige voldgiftsret, få dage før den berammede hovedforhandling har oplyst at være repræsenteret af en advokat og ønsker at fremlægge materiale af væsentlig betydning for sagen.

Det fremgår ikke af begæringen, hvilke omstændigheder der påberåbes som årsag til, at XXX ikke tidligere under sagens skriftlige forberedelse er fremkommet med, hvad der ønskes fremlagt.

Det forhold, at en indklaget virksomhed ikke under en sags forberedelse medvirker til sagens oplysning, kan ikke i sig selv begrunde en udsættelse af en berammet hovedforhandling. Der var da heller ikke i det indgivne svarskrift nogen begæring om udsættelse, og der har ikke været indsigelser mod forberedelsesprocessen, som efter det oplyste er afviklet i overensstemmelse med de procedureregler, som overenskomstparterne har aftalt herom i Bygge- og Anlægsoverenskomsten.

På denne baggrund er der, som sagen for nærværende er oplyst, ikke grundlag for at imødekomme begæringen om udsættelse. Hovedforhandlingen indledes derfor som berammet den 26. april 2024 kl. 10:00.

Under hovedforhandlingen har den indklagede virksomhed mulighed for at afgive forklaring, herunder i tilknytning til en fornyet begæring om udsættelse, helt eller delvist, af hovedforhandlingen.

Herefter bestemmes:

Indklagedes begæring om udsættelse af hovedforhandlingen tages ikke til følge.”

FV 2019.0129 Afgørelse af 26. marts 2020 (Børge Dahl)

Foreningen af Speciallæger mod Region X

Afskedigelsessag ikke udsat som følge af strafferetlig efterforskning og forbuddet mod selvinkriminering

I mangel af andet retsgrundlag må spørgsmål om udsættelse i en faglig voldgiftssag afgøres ud fra princippet i retsplejelovens § 345, hvorefter behandlingen af en sag kan udsættes, ”når dette findes påkrævet, herunder for at afvente en administrativ eller retlig afgørelse, der vil kunne få indflydelse på sagens udfald”. Fra retspraksis henvises særligt til Højesterets afgørelser gengivet i UfR 1982.55 og UfR 1981.802/1 og fjernere UfR 1965.223, UfR 1999.1015 og UfR 2000.1201.

Den foreliggende sag angår, om det er med rette, at en hospitalsdirektør, hvis afskedigelse gennem omtale i pressen er offentligheden bekendt, er blevet opsagt.

Klager kan have en betydelig interesse i hurtigst muligt at få dette spørgsmål afgjort.

Samtidig foreligger der ikke andre oplysninger om politianmeldelsen fra Styrelsen for Patientsikkerhed og de rejste sigtelser mod Region Sjælland og flere ledende medarbejdere, end at anmeldelsen, der er indgivet den 14. marts 2019, og efterforskningen angår ”muligt mangelfulde undersøgelser for brystkræft på Z Sygehus”. Det må således anses for **uoplyst, hvilken forbindelse der måtte være mellem de forhold, som den politimæssige efterforskning er rettet mod, og de forhold, som afgørelsen af afskedigelsessagen beror på.**

Hertil kommer, at det henstår som ganske usikkert, hvornår den strafferetlige efterforskning kan forventes afsluttet.

Endvidere bemærkes, at der ikke på forhånd er grundlag for at fastslå, at afgivelse af vidnesbyrd vil stride mod selvinkrimineringsforbuddet.

På denne baggrund kan Indklagedes begæring om udsættelse på det foreliggende grundlag ikke tages til følge.

FV 2017.0143

Afgørelse af 8. januar 2018 (Børge Dahl)

BJMF mod Dansk Byggeri

Sag berammet 16/10 2017 til hovedforhandling den 29/1 2018. Klageskrift (9 sider) indgivet 28/12 2017. Hovedforhandling begæret udsat af indklagede 5/1 2017. Ej udsat.

Efter de regler, som parterne har aftalt for faglig voldgift, sker der berammelse inden udveksling af klageskrift og svarskrift, replik og duplik. Parterne har endvidere aftalt udveksling af disse skrifter inden for **tidsfrister, som er ganske korte** og ligger overordentlig tæt på det tidspunkt, sagen er berammet til forhandling på. **Parterne må herved have forudsat, at de aftalte frister i almindelighed er tilstrækkelige** til en forsvarlig forberedelse af den mundtlige forhandling gennem udveksling af de nævnte processkrifter.

Spørgsmålet bliver derfor, om der i den foreliggende sag foreligger særlige grunde, som kan begrunde fristforlængelse og omberammelse som begæret af Dansk Byggeri.

Det forhold, at Dansk Byggeri først med klageskriftet kender klagers ”fulde dokumentation” kan ikke i sig selv begrunde fristforlængelse og omberammelse. Efter praksis og Dansk Byggeris oplysninger herom ligger der nemlig **ikke heri noget særligt usædvanligt eller ekstraordinært**, som kan anses at ligge uden for forudsætningerne for de aftalte frister.

Dansk Byggeri har som følge af en **sagsbehandlers** meddelelse i november 2017 om **fratrædelse** overført sagen til en anden sagsbehandler, som har arbejdet med sagen siden december 2017. Et sådant sagsbehandlerskifte en måned før, at svarskrift efter de aftalte frister skal være indleveret, kan ikke anses for en sådan ekstraordinær begivenhed, som kan begrunde imødekommelse af en anmodning om udsættelse en måned senere efterindgivelse af klageskrift – i givet fald måtte det forventes, at Dansk Byggeri tilbage i november 2017 havde søgt sagen omberammet.

Får en **nøglemedarbejder hos den indklagede virksomhed** pludseligt uventet forfald, kan dette være et forhold, som kan begrunde fristforlængelse og omberammelse. I den foreliggende sag er den indklagede virksomhed ..., som på nettet præsenterer sig selv som verdens og Danmarks største HR-partner. Dansk Byggeri har oplyst, at virksomhedens repræsentant er bortrejst til Indien de første 14 dage af januar 2018. Der foreligger imidlertid ikke nogen oplysning om, at dette skyldes et pludseligt opstået uventet forhold, ligesom det henstår uoplyst, hvorfor netop denne medarbejders medvirken er uundværlig. Den pågældende medarbejders fravær kan derfor ikke begrunde fristforlængelse og omberammelse.

Dansk Byggeri har yderligere henvist til, at der er flere fejl i det materiale, BJMF har fremlagt med klageskriftet, og at det ikke er muligt inden for fristen for afgivelse af svarskrift at gennemgå materialet tilstrækkeligt grundigt. Der er imidlertid ikke oplyst noget nærmere herom, som muliggør en stillingtagen dertil. Der kan derfor heller ikke med henvisning hertil ske fristforlængelse.

På denne baggrund kan Dansk Byggeris begæring om fristforlængelse og omberømmelse ikke tages til følge på det foreliggende grundlag. Forberedelsen skal således afvikles i overensstemmelse med overenskomstens frister.

Det bemærkes herved, at forberedelsen gennem skriftvekslingen har til formål at sikre sagens forsvarlige oplysning og grundlag for mundtlig forhandling på det berammede møde. Begge parter har krav på en retfærdig rettergang. Beslutningen om på det foreliggende grundlag at fastholde berømmelsen er ikke til hinder for i forbindelse med forhandlingen at begære sagen yderligere oplyst.

FV 2016.0181Kendelse af 18. april 2017 (Børge Dahl)

3F mod Dansk Byggeri

Hovedforhandling udsat

Sag var blevet berammet til et tidspunkt parterne var enige om, hvor parterne givet havde været på det rene med, at forhandlingen ville skulle afvikles i en periode, hvor det kunne forventes, at der ville være overenskomstforhandlinger.

Den situation, som er opstået, hvorefter

overenskomstforhandlingerne bryder sammen så tæt på den berammede voldgiftsbehandling, at forhandlinger i

Forligsinstitutionen indledes 3 dage før denne, må ikke desto mindre **anses for ekstraordinær**. Der er ikke tale om, at Dansk Byggeri forsøger at trække afgørelsen af voldgiftssagen i langdrag.

Begæringen om udsættelse med henvisning til NN's centrale rolle i overenskomstforhandlingerne er under hensyn til den samfundsmæssige betydning af forhandlingerne i Forligsinstitutionen forståelig.

På denne baggrund tages begæringen om udsættelse af forhandlingen til følge.

NOTE 10

§ 25. En faglig voldgiftsret består af en opmand, der udpeges af Arbejdsrettens formand, jf. § 27, samt 4 andre medlemmer, hvoraf 2 medlemmer udpeges af lønmodtagerparter og 2 medlemmer af arbejdsgiverparten. Opmanden fungerer som rettens formand.

+ § 25, stk. 2-3, § 26, § 28

Den faglige voldgiftsret

§ a. En faglig voldgiftsret består af en opmand eller tre opmænd, der udpeges af Arbejdsrettens formand, jf. § b.

Stk. 2. Er parterne inden henvendelsen til Arbejdsretten enige om, at voldgiftsretten skal bestå af tre opmænd, udpeger Arbejdsrettens formand på begæring tre opmænd. En sådan udvidelse kan også besluttes af den i sagen udpegede opmand, hvorefter parterne retter henvendelse til Arbejdsrettens formand om udpegning.

Stk. 3. Opmanden fungerer som rettens formand. Når voldgiftsretten består af tre opmænd, vælger de selv, hvem af dem der skal fungere som rettens formand.

Stk. 4. For opmanden i en faglig voldgiftsret gælder retsplejelovens inhabilitetsregler for dommere.

Udpegning af opmand

§ b. *Regler nogenlunde modsvarende gældende § 27.*

Partsrepræsentantpanel

§ c. Voldgiftsretten bistås under hovedforhandlingen af et partsrepræsentantpanel.

Stk. 2. Lønmodtagerparten og arbejdsgiverparten udpeger hver især et medlem. Parterne kan beslutte, at der i den enkelte sag ikke skal medvirke noget partsrepræsentantpanel, og beslutte, at der skal medvirke to medlemmer fra hver side.

Stk. 3. Når sagen ved hovedforhandlingens afslutning er optaget til afgørelse, tilkendegiver medlemmerne af partsrepræsentantpanelet bag lukkede døre over for opmanden hver deres syn på sagen og dens afgørelse.

Stk. 4. Medlemmerne af partsrepræsentantpanelet kan aftale at afslutte sagen forligsmæssigt, herunder også at sagen afsluttes ved, at klager frafalder klagen. Sådan aftale kan indgås, indtil der er afsagt kendelse i sagen.

Stk. 5. Et medlem af partsrepræsentantpanelet må ikke have personlige interesser i arbejdsforhold, som sagen angår.

Stk. 6. Et medlem af partsrepræsentantpanelet kan ikke optræde som vidne eller procedør i sagen

Sagens afgørelse

§ d. Når sagen ikke afsluttes forligsmæssigt, jfr. § c, stk. 4, afgøres sagen af voldgiftsretten ved afsigelse af kendelse.

Her indsættes regler nogenlunde modsvarende gældende lovs § 28, stk. 2 og stk. 4-7.

NOTE 11

Lovfortolkningspørgsmål – faglig voldgift ctr. almindelige domstole

AR 2017.0801

Retsformandsafgørelse af 26. juni 2018 (Poul Dahl Jensen)

Efter lovens § 10, stk. 2, der var en ny bestemmelse i arbejdsretsloven fra 2008, kan Arbejdsretten behandle en sag indbragt i henhold til § 9, selv om stillingtagen til lovgivning er af betydning for afgørelsen af sagen. Bestemmelsen, der havde til formål at kodificere hidtidig praksis, må **navnlig antages at tage sigte på lovanvendelse, mens principiel fortolkning af lovgivning, der ikke er afklaret i hidtidig retspraksis, normalt må antages at skulle afklares ved de almindelige domstole, medmindre parterne er enige om** at lade spørgsmålet afgøre af Arbejdsretten, jf. herved bl.a. Arbejdsrettens dom af 24. januar 2013 i sag ARD 2012.0254 (AT 2013, side 29). Såfremt det præjudicielle lovfortolkningspørgsmål må anses for afklaret i hidtidig praksis, anser Arbejdsretten sig for kompetent, også selv om en af parterne protesterer, jf. retsformandsafgørelse af 3. februar 2014 (refereret af Niels Waage i Arbejdsretsloven med kommentarer, 3. udgave (2015), side 243).

NOTE 12

Betænkning nr. 1489/2007 om Arbejdsretten og faglige voldgiftsretter s. 29, jf. s. 23.

NOTE 13

Udskillelse af ferielovsspørgsmål til behandling ved de almindelige domstole

FV 2022-1199 Kendelse af 19. januar 2023 (Børge Dahl)

3F mod DIO I

Skal bortvisning i relation den nye ferielov om samtidighedsferie ligesom efter den tidligere ferielov med forskudt ferie sidestilles med fritstilling?

En faglig voldgiftsret kan i medfør af arbejdsretslovens § 24, stk. 1, behandle en sag indbragt efter § 21, selv om stillingtagen til lovgivning er af betydning for afgørelsen af sagen. Uenigheden angår imidlertid **et principielt lovfortolkningspørgsmål af videregående betydning, som ikke er afklaret i retspraksis**. I overensstemmelse med forarbejderne til bestemmelsen, jf. betænkning nr. 1489/2007 om Arbejdsretten og faglige voldgiftsretter s. 29, jf. s. 23 f, og arbejdsretlig praksis, jf. Arbejdsrettens retsformandsafgørelse af 26. juni 2018 i sag AR2017.0801, skal et sådant principielt, uafklaret lovfortolkningspørgsmål afgøres ved de almindelige domstole. Det må derfor udskilles af den foreliggende faglig voldgiftssag til afgørelse ved de almindelige domstole.

NOTE 14

Se senest om deltid:

- *FV2025-528 Kendelse af 4. februar 2026*
(*Oliver Talevski, Hanne Schmidt og Kristian Korfits Nielsen*)
CO-i (Mads Bendix Skelbæk-Knudsen) mod DIO I (Morten Eisensee)
- *FV2025-795 Kendelse af 4. februar 2026*
(*Oliver Talevski, Hanne Schmidt og Kristian Korfits Nielsen*)
Forhandlingsfællesskabet og LH (Rune Asmussen og Jeppe Wahl-Brink) og Akademikerne (Fredrik Brocks) mod KL (Jørgen Vinding og Jesper Oehlenschlaeger Madsen) og mod Regionernes Lønnings- og Takstnævn (Morten Ulrich og Jacob Sand), CO10 m.fl. (Rune Asmussen og Jeppe Wahl-Brink) mod Medarbejder- og Kompetencestyrelsen (Jonas Blegvad Jensen)

FV2014.0090 (medlemmers efterbetalingskrav Kendelse af 31. oktober 2014 (Poul Sørensen) 3F mod Solesi

... klagers krav om pensionsindbetaling muligt rejser nogle vanskelige EU-retlige spørgsmål, hvis afgørelse kan nødvendiggøre en forelæggelse for EU-domstolen, og at sådan forelæggelse i givet fald bedst ses at kunne foretages af Arbejdsretten.

NOTE 15

Børge Dahl: ”*Dommerinhabilitet – strikte jura og fornuftig forsigtighed*”, i: Festskrift til Mads Bryde Andersen (2018), red. af Henrik Udsen m.fl., s. 163-179.

FV2017.0088

Dansk Magisterforening som mandatar for professor ved Københavns Universitet mod Moderniseringsstyrelsen for Københavns Universitet

EMD:

dommere med bijob som eksterne lektorer ved universitet inhabile i sager mod universitetet:

Case of Pescador Valero v. Spain, dom 17. Juni 2003

Case of Blesa Rodriguez v. Spain, dom 1. December 2015

Ego: adjungeret professor ved Københavns Universitet

Protokollat:

Advokaterne bekræfter, at ikke blot Dansk Magisterforening og Moderniseringsstyrelsen, men også professoren og Københavns Universitet er gjort bekendt med opmandens redegørelse i e-mail af 26. juni 2017, således at advokaternes tilbagemelding om, at ingen af parterne har nogen indsigelse mod opmandens uafhængighed og upartiskhed, er udtryk for ikke blot Dansk magisterforenings og Moderniseringsstyrelsens opfattelse, men også for professorens og Københavns Universitets opfattelse.